

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Economische Zaken

Leeftijdsgrens tabak

Inspectieresultaten 2016

Om de verkrijgbaarheid van tabak en e-sigaretten voor jongeren te beperken geldt voor de verkoop van deze producten een leeftijdsgrens van 18 jaar. De NVWA houdt toezicht op de naleving van deze wetgeving. Jaarlijks worden risicogerichte controles uitgevoerd bij de diverse verkooppunten om na te gaan of de verkopers zich aan de regels

houden. Bij overtreding van de regels wordt handhavend opgetreden.

In deze factsheet worden de resultaten van de in 2016 uitgevoerde leeftijdsgrenscontroles weergegeven en toegelicht.

Wetgeving

Artikel 8 van de Tabaks- en rookwarenwet bepaalt, dat het verboden is tabaksproducten, e-sigaretten en navulverpakkingen te verstrekken aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Deze vaststelling vindt plaats aan de hand van een officieel identiteitsbewijs en kan achterwege blijven als de persoon onmiskenbaar ouder dan 18 jaar is.

Voor tabaksautomaten gelden aanvullende eisen. Deze zijn opgenomen in het Tabaks- en rookwarenbesluit.

De NVWA controleert of de automaat:

- in het zicht staat van de exploitant of zijn personeel;
- niet buiten staat;
- voorzien is van een vergrendelingsmechanisme dat op een juiste wijze gebruikt wordt.

Werkwijze

De leeftijdsgrenscontroles worden uitgevoerd door jonge NVWA-toezichthouders (het flexteam). De controles worden risicogericht uitgevoerd bij de verschillende verkooppunten, zoals supermarkten, tankstations, tabaksspecialzaken, horecabedrijven en evenementen. Bij de selectie van de te controleren bedrijven gaan de toezichthouders op zoek naar locaties waar jongeren zich in bepaalde tijdvakken bevinden en mogelijk tabak en e-sigaretten gaan kopen. Dit kan bijvoorbeeld in de buurt van een school zijn tijdens pauzes of na schooltijd, of op/in de nabijheid van een evenement of een uitgaansgebied. Ook spreken de toezichthouders jeugd aan op straat om informatie te verzamelen over locaties waar het makkelijk is om tabak te kopen. Daarnaast worden controles uitgevoerd naar aanleiding van meldingen en signalen.

De controle wordt op een onopvallende wijze uitgevoerd. Tijdens deze observaties wordt beoordeeld of de ondernemer zich aan de leeftijdsgrens houdt bij de verkoop van tabak en e-sigaretten. In geval van een overtreding wordt handhavend opgetreden. Wordt bij een bedrijf 3 maal in 12 maanden een overtreding geconstateerd, dan kan de verkoop van tabak en e-sigaretten worden stilgelegd (three-strikes-out). De duur van de stillegging is afhankelijk van het type bedrijf en of de verkoop van tabak reeds eerder is stilgelegd.

Vindt de verkoop van tabaksproducten plaats via een automaat, dan wordt ook gecontroleerd of de tabaksautomaat voldoet aan de eisen, zoals beschreven in het Tabaks- en rookwarenbesluit.

Resultaten

Leeftijdsgrens

In 2016 zijn er 4.316 risicogerichte leeftijdsgrenscontroles uitgevoerd. Het betrof controles waar daadwerkelijk jeugd aanwezig was. Tijdens deze controles is 999 keer waargenomen dat een persoon, die niet onmiskenbaar de leeftijd van 18 jaar had bereikt, tabak/e-sigaretten probeerde te kopen (kooppoging). Tijdens een kooppoging kan beoordeeld worden of de verkoper op een correcte wijze de leeftijd van de koper vaststelt en vervolgens de verkoop weigert als de persoon nog geen 18 jaar blijkt te zijn. Bij 176 (18%) kooppogingen was er sprake van een overtreding, omdat de leeftijd van de koper, die niet onmiskenbaar 18 jaar was, niet (op een juiste wijze)

werd vastgesteld. In deze gevallen zijn boetes opgelegd.

Verkooplocatie	Controles	Kooppoging	Maatregelen	
	n	n	n	%
Horeca	980	156	59	38
Levensmiddelenzaak	821	221	36	16
Evenement	22	10	0	0
Tabaksspecialzaken	1020	244	41	17
Tankstations	1079	280	19	7
Overige ¹	394	88	21	24
Totaal	4316	999	176	18

Tabel 1: Resultaten leeftijdsgrensinspecties

¹Onder deze categorie vallen onder andere videotheken, kiosken, bel/internetwinkels, e-sigarettenwinkels en drogisterijen.

Het maatregelpercentage verschilt per branche. Dit percentage is, net als het voorgaande jaar, het hoogst bij de horeca, waar bij 38% van de kooppogingen een maatregel is genomen. Het grootste deel van de inspecties in de horeca is uitgevoerd bij cafetaria's. De categorie levensmiddelenzaken bestaat uit supermarkten en avond- en buurtwinkels. Van de 36 maatregelen bij levensmiddelenzaken is het merendeel opgemaakt bij avondwinkels en kleinere buurtwinkels. Een maatregel werd opgemaakt bij een ketensupermarkt. Bij tankstations zijn in 2017 minder maatregelen opgemaakt (7%). In 22 van de in totaal 176 opgemaakte maatregelen (12,5%) betrof het een verkoop via een tabaksautomaat.

Tijdens de leeftijdsgrenscontroles is 29 keer geconstateerd dat er losse sigaretten werden verkocht. Hiervoor zijn boetes opgemaakt.

Positieve terugkoppeling

Eind 2015 is de NVWA gestart met een pilot bij tankstations. In specifieke actiemaanden kregen verkopers die tijdens een controle van de NVWA de leeftijd van jonge kopers op een juiste wijze vaststelden een compliment in de vorm van een NIX-kaart.

Deze pilot is in 2016 gecontinueerd en ook uitgebreid naar andere branches. In 2016 zijn er tijdens actiemaanden 99 kaartjes uitgedeeld. Ook in 2017 zal de werkwijze tijdens specifieke actiemaanden worden voorgezet.

Tabaksautomaten

Er is in 2016 bij 712 tabaksautomaten beoordeeld of deze aan de eisen van het Tabaks- en rookwarenbesluit voldeden. Er zijn 14 boetes en 77 schriftelijke waarschuwingen opgemaakt. Het merendeel van de overtredingen betrof het niet in het zicht staan van de automaat.

Three-strikes-out

In 2016 is de three strikes out maatregel 11 keer opgelegd. Het betreft 9 verschillende bedrijven. Het gaat om 4 tabaksspecialzaken, 3 cafetaria's en 2 tankstations.

Naar aanleiding van deze stilleggingen zijn in 2016 37 controles uitgevoerd om na te gaan of er daadwerkelijk geen tabak meer werd verkocht in de periode van stillegging.

Conclusie

Over het algemeen kan gesteld worden dat er nog veel maatregelen worden opgemaakt voor het overtreden van de leeftijdsgrens. In de horeca is het maatregelpercentage het hoogst en is bij 38% van de kooppogingen door jongeren een maatregel genomen. Het betrof hier met name cafetaria's. Ook bij de avondwinkels/buurtwinkels worden relatief veel maatregelen opgemaakt. Ook in 2017 vormen de cafetaria's en de avondwinkels/buurtwinkels een punt van aandacht in het toezicht. Bij tankstations zijn in 2016 minder maatregelen genomen. Wellicht heeft dit te maken met de extra aandacht voor de leeftijdsgrens vanuit de branche en de pilot van de NVWA.

Naast het handhavend optreden bij overtredingen ziet de NVWA het belang van het belonen van verkopers die de regels naleven. De werkwijze waarbij verkopers die het goed doen een NIX-kaart krijgen zal in 2017 worden gecontinueerd.

Tabaksautomaten blijven een punt van aandacht aangezien deze regelmatig niet voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Tabaks-en rookwarenbesluit. Ook in 2017 worden de controles op automaten voortgezet.

Dit is een uitgave van:
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Catharijnesingel 59 | Postbus 43006 | 3540 AA Utrecht
www.nvwa.nl
februari 2017